

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

ԳՈՐԾԻ ԵՆԹԱԿԱՅՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՎԵՃԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

9 դեկտեմբերի 2025 թվական

ք. Երևան

ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի նախագահ Լիլիթ Թադևոսյանս, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի վարչական պալատի նախագահ Հովսեփ Բեդկյանս, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի հակակոռուպցիոն պալատի նախագահ Արթուր Դավթյանս, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական պալատի նախագահ Գոռ Հակոբյանս, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահ Համլետ Ասատրյանս, նիստում ուսումնասիրելով թիվ ԵԴ2/12222/02/25 (ՎԴ/18666/05/25) գործի ենթակայությունը որոշելու նպատակով այն ՀՀ Վճռաբեկ դատարան ուղարկելու վերաբերյալ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի՝ 2025 թվականի նոյեմբերի 25-ի որոշումը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց Ի Ն Ք

Գործի դատավարական նախապատմությունը.

1. Ա.Մ.-ը 2025 թվականի հոկտեմբերի 28-ին հայցադիմում է ներկայացրել (փոստին է հանձնել) ՀՀ վարչական դատարան ընդդեմ Հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության՝ Հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության Երևան քաղաքի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն բաժնի ավագ հարկադիր կատարող Ս.Բ.-ի և Ս.Ք.-ի միջև 2018 թվականի հունիսի 1-ին կնքված՝ անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրն ու դրա հիմքով կատարված իրավունքի պետական գրանցումը, Ս.Ք.-ի և Ի.Կ.-ի միջև 2018 թվականի հուլիսի 18-ին կնքված՝ անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրն ու դրա

հիմքով կատարված իրավունքի պետական գրանցումն անվավեր ճանաչելու պահանջների մասին:

2. ՀՀ վարչական դատարանի՝ 2025 թվականի նոյեմբերի 5-ի որոշմամբ հայցադիմումը վերահասցեագրվել է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին:

3. Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի՝ 2025 թվականի նոյեմբերի 25-ի որոշմամբ գործի ենթակայությունը որոշելու նպատակով այն ուղարկվել է ՀՀ Վճռաբեկ դատարան:

4. Գործը ՀՀ Վճռաբեկ դատարանում ստացվել է 2025 թվականի դեկտեմբերի 3-ին:

Ենթակայության վերաբերյալ վեճի լուծման համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները.

5. Հղում կատարելով «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 20-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 21-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 24-րդ հոդվածի 1-ին մասին, ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերին, 11-րդ հոդվածի 1-ին ու 2-րդ մասերին, 81-րդ հոդվածի 1-ին մասին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 20-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերին, «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 53-րդ հոդվածի 1-ին մասին, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ 2010 թվականի հունիսի 25-ի թիվ ՎԴ/0476/05/08, 2011 թվականի հուլիսի 27-ի թիվ ԵԱԲԴ/0433/02/11, 2015 թվականի ապրիլի 30-ի թիվ ՎԴ/4651/05/12 գործերով արտահայտած իրավական դիրքորոշումներին՝ ՀՀ վարչական դատարանը 2025 թվականի նոյեմբերի 5-ի որոշմամբ հայցադիմումը վերահասցեագրել է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ. «(...) որպես հիմնական պահանջ Հայցվորի կողմից վիճարկման առարկա է դարձվել անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագրերը:

(...):

Դատարանը փաստում է, որ առուվաճառքի պայմանագիրը Հայաստանի Հանրապետության իրավական համակարգում վարչական ակտ չի հանդիսանում, ինչն

էլ իր հերթին նշանակում է, որ անձն իրավունք չունի պահանջել վիճարկման հայցով վերացնել իր ենթադրյալ իրավունքները և ազատությունները խախտող ժառանգության իրավունքի վկայագիրը, քանի որ ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի համապատասխան կարգավորումների համաձայն՝ վիճարկման հայցն օրենսդրի կողմից նախատեսված հայցի տեսակ է, որն ուղղված է դատական ակտով միջամտող վարչական ակտն ամբողջությամբ կամ մասամբ վերացնելուն կամ փոփոխելուն:

Դատարանն արձանագրում է, որ պայմանագրային իրավահարաբերությունները դասվում են մասնավոր իրավահարաբերությունների շարքին, որոնց հետ կապված վեճերը ենթակա են քննության ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանում:

Դատարանը փաստում է, որ առուվաճառքի պայմանագրերը Հայցվորը վիճարկում է որպես հիմնական պահանջ, իսկ դրանց հիման վրա կատարված պետական գրանցումների՝ վարչական ակտերի ճակատագրերը կանխորոշվելու են հիմնական պահանջի լուծման արդյունքում:

Ամբողջ վերոգրյալի հաշվառմամբ Դատարանն արձանագրում է, որ հայցվոր Ա.Մ.-ը ներկայացրել է Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատավարության օրենսգրքից չբխող պահանջով հայց, որպիսի պայմաններում հայցը ենթակա չէ քննության վարչական դատարանում և պետք է վերահասցեագրվի ըստ ընդդատության՝ Երևան քաղաքի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարան (...)¹:

6. Հղում կատարելով «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին կետին, 20-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 24-րդ հոդվածի 1-ին մասին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերին, ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 10-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 220-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետին, «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 4-րդ ու 5-րդ հոդվածներին, ՀՀ Սահմանադրական դատարանի՝ 2009 թվականի փետրվարի 3-ի թիվ ՍԴՈ-787 որոշմամբ արտահայտած իրավական դիրքորոշմանը, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ 2011 թվականի հուլիսի 27-ի թիվ

¹ Տե՛ս դատական գործը, թերթեր 36-40:

ԵԱԲԴ/0433/02/11, 2016 թվականի ապրիլի 22-ի թիվ ԵՄԴ/1029/02/14, 2016 թվականի դեկտեմբերի 2-ի թիվ ԿԴ3/0174/02/14, 2022 թվականի մայիսի 26-ի թիվ ՎԴ/9457/05/18 գործերով արտահայտած իրավական դիրքորոշումներին՝ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանը 2025 թվականի նոյեմբերի 25-ի որոշմամբ գտել է, որ սույն գործը ենթակա չէ քննության Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանում ու այդ առնչությամբ դիմել է ՀՀ Վճռաբեկ դատարան՝ նշելով հետևյալը. «(...) Սույն դեպքում, ներկայացված հայցադիմումով Ա.Մ.-ը հայտնել է, որ Հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության Երևան քաղաքի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն բաժնի ավագ հարկադիր կատարողի 20.03.2018թ. արգելադրված գույքը հարկադիր էլեկտրոնային աճուրդով իրացնելու մասին որոշումն անվավեր է ճանաչվել և խնդրել է անվավեր ճանաչել Հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության Երևան քաղաքի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն բաժնի ավագ հարկադիր կատարող Ս.Բ.-ի և Ս.Ք.-ի միջև 01.06.2018թ. կնքված անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրը և դրա հիմքով կատարված պեյրական գրանցումը, Ս.Ք.-ի և Ի.Կ.-ի միջև 18.07.2018թ. կնքված անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրը և դրա հիմքով 23.07.2018թ. կատարված պեյրական գրանցումը:

Հայցադիմումի ուսումնասիրությունից հետևում է, որ Հայցվորը որպես հիմնական պահանջ վիճարկում է Երևան քաղաքի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն բաժնի ավագ հարկադիր կատարող Ս.Բ.-ի և Ս.Ք.-ի միջև 01.06.2018թ. կնքված անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրը, որը կնքվել է հարկադիր էլեկտրոնային աճուրդի արդյունքում, այսինքն՝ վիճարկում է հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության գործողությունները, որպիսի պարագայում հայցադիմումով ներկայացված հիմնական պահանջը ենթակա է ՀՀ վարչական դատարանության օրենսգրքով սահմանված կարգով քննության, և ենթակա չէ քննության ՀՀ առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին»²:

Սույն որոշման հիմնավորումները և եզրահանգումը.

² Տե՛ս դատական գործը, թերթեր 45-47:

7. Սույն գործով բարձրացված իրավական հարցը հետևյալն է. *հիմնավոր՞ է արդյոք Երևան քաղաքի առաջին արյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի հետևությունն այն մասին, որ թիվ ԵԴ2/12222/02/25 (ՎԴ/18666/05/25) գործն ըստ Ա.Մ.-ի հայցի ընդդեմ Հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության՝ Հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության Երևան քաղաքի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն բաժնի ավագ հարկադիր կատարող Ս.Բ.-ի և Ս.Բ.-ի միջև 2018 թվականի հունիսի 1-ին կնքված՝ անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրն ու դրա հիմքով կատարված իրավունքի պետական գրանցումը, Ս.Բ.-ի և Ի.Կ.-ի միջև 2018 թվականի հուլիսի 18-ին կնքված՝ անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրն ու դրա հիմքով կատարված իրավունքի պետական գրանցումն անվավեր ճանաչելու պահանջների մասին, ենթակա չէ Երևան քաղաքի առաջին արյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին:*

8. «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին կետի համաձայն՝ «Մասնագիտացված դատարաններն են՝

1) վարչական դատարանը. (...)»:

Նույն օրենքի 20-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Առաջին արյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը քննում է դատական կարգով քննության ենթակա բոլոր գործերը, բացառությամբ մասնագիտացված դատարանների ենթակայությանը վերապահված գործերի»:

Նույն օրենքի 24-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Վարչական դատարանին են ենթակա Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատավարության օրենսգրքով նախատեսված գործերը»:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Քաղաքացիական գործերը ենթակա են քննության առաջին արյանի դատարանում, բացառությամբ «Մասնկության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով նախատեսված դեպքերի և հակակոռուպցիոն դատարանին ենթակա գործերի»:

Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ «Քաղաքացիական են համարվում իրավունքի մասին վեճի հետ կապված բոլոր գործերը, բացառությամբ Հայաստանի

Հանրապետության վարչական դատարանի (...) կամ Սահմանադրական դատարանի իրավասությանը վերապահված գործերի»:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածի համաձայն՝ «(...) 2. Դատարանը յոթնօրյա ժամկետում որոշում է կայացնում վարչական դատարանից վերահասցեագրված հայցադիմումը վարույթ ընդունելու կամ գործը Վճռաբեկ դատարան ուղարկելու մասին, եթե համաձայն չէ գործի ենթակայությանը:

(...)

6. Սույն հոդվածի 2-րդ և 3-րդ մասերով նախատեսված դեպքերում Վճռաբեկ դատարանի նախագահը և Վճռաբեկ դատարանի բոլոր պալատների նախագահները գործը Վճռաբեկ դատարանում սրանալու պահից տասնօրյա ժամկետում որոշում են գործի ենթակայությունը:

7. Սույն հոդվածի 6-րդ մասով նախատեսված որոշումն ընդունելու համար Վճռաբեկ դատարանի նախագահը հրավիրում է նիստ՝ իր և Վճռաբեկ դատարանի բոլոր պալատների նախագահների մասնակցությամբ, որն իրավագոր է, եթե դրան մասնակցում են նիստին մասնակցելու իրավունք ունեցող բոլոր անձինք:

8. Սույն հոդվածի 6-րդ մասով նախատեսված որոշումն ընդունվում է նիստին ներկա անձանց ընդհանուր թվի ձայների մեծամասնությամբ: Քվեարկելիս ձեռնպահ մնալ չի թույլատրվում: Որոշմանը կողմ քվեարկած դատավորների կազմից և նրանց կողմից որոշված դատավորը կազմում է որոշման նախագիծը:

9. Սույն հոդվածով սահմանված կարգով որոշված դատարանը համարվում է իրավասու դատարան:

10. Սույն հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված կարգով գործի ենթակայությունը սահմանելու մասին որոշում կայացվելու դեպքում չի կարող վերաքննիչ բողոք բերվել սույն օրենսգրքի 365-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 11-րդ կետի հիմքով այն պարճառաբանությամբ, որ գործը ենթակա չի եղել քննության քաղաքացիական դատավարության կարգով»:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 126-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի համաձայն՝ «Առաջին աստիճանի դատարանը մերժում է հայցադիմումի ընդունումը, եթե գործը ենթակա չէ քննության քաղաքացիական դատավարության կարգով»:

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Վարչական դատարանին ընդդարյա են հանրային իրավահարաբերություններից ծագող բոլոր գործերը, (...)»:

Նույն օրենսգրքի 81-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Վարչական դատարանը, գործի քննության ցանկացած փուլում պարզելով, որ տվյալ հայցադիմումի պահանջն ընդդարյա է իրեն, այն պատճառաբանված որոշմամբ վերահասցեագրում է ըստ ընդդարյության»:

9. Հանրային և մասնավոր իրավահարաբերությունների տարանջատման հարցին ՀՀ Վճռաբեկ դատարանը մանրամասն անդրադարձ է կատարել «Վեսիր» ՍՊԸ-ն ընդդեմ ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարության մտավոր սեփականության գործակալության վարչական գործով կայացված որոշման շրջանակներում՝ արձանագրելով հետևյալը. «(...) ՀՀ հանրային իրավահարաբերությունը մասնավոր հարաբերությունից տարանջատվում է թե՛ սուբյեկտային կազմով, թե՛ բովանդակությամբ և թե՛ օբյեկտով: Այդ տարրերն առանձին-առանձին անհրաժեշտ են, իսկ իրենց համակցության մեջ բավարար են, որպեսզի փաստվի իրավահարաբերության հանրային լինելու հանգամանքը: Իրավահարաբերությունը հանրային հատկանիշով բնութագրելու համար նախևառաջ անհրաժեշտ է, որ հարաբերության կողմ հանդես գա հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտը (վարչական մարմիններ, դրանց պաշտոնատար անձիք, այդ թվում՝ պետական և համայնքային ծառայողներ): Մինչդեռ հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտի՝ իրավահարաբերության կողմ լինելը դեռևս չի նշանակում, որ իրավահարաբերությունը հանրային բնույթի է, քանի որ հանրային բնույթը՝ որպես իրավահարաբերության բնութագրիչ, ծավալային առումով ներառում է իրավահարաբերության թե՛ սուբյեկտային կազմը, թե՛ օբյեկտը, թե՛ բովանդակությունը և ի հայտ է գալիս միայն վերոնշյալ երեք տարրերի համակցությամբ: (...) Հանրային է այն իրավահարաբերությունը, որում կողմերից մեկի դերում անպայմանորեն հանդես է գալիս հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտը, որն այդ

հարաբերության ընթացքում հանրային շահի իրացման կապակցությամբ իրացնում է օրենքով սահմանված իր հանրային իշխանական լիազորությունները (...)³:

9.1. ՀՀ Վճռաբեկ դատարանը մեկ այլ՝ Գոռիշխան Բշկյանն ընդդեմ ««ԱՐՄԵՆԻԱ» ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՕԴԱՆԱՎԱԿԱՅԱՆՆԵՐ» ՓԲԸ-ի և ՀՀ Կառավարությանն առընթեր քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչության, երրորդ անձ Հոփիսիմե Բշկյանի քաղաքացիական գործով կայացված թիվ ԵՄԴ/1029/02/14 որոշմամբ արձանագրել է. «/Հ/անրային է այն իրավահարաբերությունը, որում կողմերից մեկի դերում անպայմանորեն հանդես է գալիս հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտը, որն այդ հարաբերության ընթացքում հանրային շահի իրացման կապակցությամբ իրացնում է օրենքով սահմանված իր հանրային իշխանական լիազորությունները: Իրավահարաբերության հանրային լինելու և դրանից բխող վեճը վարչական դատարանին ընդդարյալ լինելու հանգամանքը պարզելու նպատակով պետք է գնահատման առարկա դարձվեն հետևյալ հանգամանքները.

1. արդյո՞ք իրավահարաբերության կողմերից մեկը հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտ է, թե՛ ոչ,

2. արդյո՞ք այդ իրավահարաբերության բովանդակությունը կազմում է հանրային իշխանական լիազորությամբ օժտված սուբյեկտի կողմից իր հանրային իշխանական լիազորությունների իրականացման պարտականությունը, թե՛ ոչ,

3. արդյո՞ք այդ իրավահարաբերությունը ծագել է հանրային շահի իրացման կապակցությամբ (իրավահարաբերությունն ուղղված է եղել հանրային շահի՝ սոցիալ-իրավական պրակտիկայում իրացմանը և առարկայացմանը), թե՛ ոչ:

Միայն վերոգրյալ պայմանների միաժամանակյա առկայության դեպքում է հնարավոր փաստել իրավահարաբերության հանրային լինելու հանգամանքը, ինչպես նաև այդ հարաբերությունից բխող վեճերի ընդդարյության հարցը՝ հաշվի առնելով նաև այն կարևոր հանգամանքը, որ հանրային հարաբերություններից բխող բոլոր վեճերը չեն, որ վերապահված են վարչական դատարանի քննությանը, (...)⁴:

³ Տե՛ս ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ «Վեսթ» ՍՊԸ-ն ընդդեմ ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարության մրավոր սեփականության գործակալության վարչական գործով 2016 թվականի ապրիլի 22-ի թիվ ՎԴ/0830/05/14 որոշումը:

⁴ Տե՛ս ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ Գոռիշխան Բշկյանն ընդդեմ ««ԱՐՄԵՆԻԱ» ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՕԴԱՆԱՎԱԿԱՅԱՆՆԵՐ» ՓԲԸ-ի և ՀՀ Կառավարությանն առընթեր քաղաքացիական ավիացիայի

9.2. Մեկ այլ որոշմամբ վերահաստատելով վերը նշված դիրքորոշումները՝ ՀՀ Վճռաբեկ դատարանը, անդրադառնալով իրավահարաբերության բնույթը պարզելու նպատակով կիրառվելիք մեխանիզմներին, *Լուսինե Սահակյանն ընդդեմ ՀՀ փաստաբանների պալատի քաղաքացիական գործով 2022 թվականի մայիսի 13-ի որոշմամբ* հայտնել է հետևյալ դիրքորոշումը. «*Իրավահարաբերության բնույթը պարզելու համար հարկավոր է այն դիտարկել շահերի տեսության, ենթակարգության տեսության և հատուկ իրավունքի տեսության համադրությամբ:*

Ըստ շահերի տեսության՝ հանրային իրավունքը մասնավորից տարբերվում է այն շահի տեսակով, որոնք պաշտպանվում են առանձին իրավանորմով: Այն իրավանորմերը, որոնք ծառայում են հանրային կամ ընդհանուր շահին, պատկանում են հանրային իրավունքին: Մինչդեռ, մասնավոր իրավանորմերը ծառայում են մասնավոր կամ անհատական շահերին:

Ենթակարգության տեսությունը ելնում է մասնակիցների հարաբերությունների բնույթից և կիրառվում է միայն այն դեպքում, երբ հարաբերության մասնակիցներն են մի կողմից պետությունը, իսկ մյուս կողմից քաղաքացին: Ըստ այս տեսության՝ այն իրավանորմերը, որոնք կարգավորում են հանրային իշխանությունը կրողների գործողությունները, համարվում են հանրային-իրավական, երբ դրանք վերաբերում են վերադասության-ենթակայության հարաբերությանը: Եթե մասնակիցների միջև առկա է վերադասության-ենթակայության հարաբերություն, ապա իրավահարաբերությունը հանրային է, իսկ եթե իրավունքի երկու սուբյեկտները միմյանց առջև հանդես են գալիս իրավահավասար կերպով, ապա առկա են մասնավոր-իրավական հարաբերություններ:

Հատուկ իրավունքի տեսությունն իր հերթին նույնպես կոչված է պարզելու վեճի հանրային-իրավական բնույթը: Այն ելնում է վեճը լուծող իրավանորմերի իրավական բնույթից: Ըստ այս տեսության՝ եթե վեճը լուծվում է հանրային-իրավական նորմերի միջոցով, ապա առկա է հանրային-իրավական վեճ, իսկ եթե վեճը լուծում են մասնավոր-իրավական նորմերը, ապա կունենանք մասնավոր-իրավական վեճ:

Վերոնշյալ տեսությունների հիմքում դրված չափանիշներից ելնելով՝ անհրաժեշտ է անդրադառնալ հետևյալ հարցերին.

- որ նորմերն են լուծում վեճը,
- արդյո՞ք դրանք հանրային-իրավական նորմեր են (ինչ շահերի պաշտպանությանն են ուղղված այդ նորմերը),
- արդյո՞ք իրավահարաբերության մասնակիցների միջև առկա է վերադասության-ենթակայության հարաբերություն»⁵:

10. Սույն որոշման 8-9.2-րդ կետերում վկայակոչված իրավադրույթների վերլուծությունից և մեջբերված իրավական դիրքորոշումներից հետևում է, որ օրենսդիրն առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին է վերապահել այն բոլոր գործերը, որոնց քննությունը վերապահված չէ մասնագիտացված դատարաններին, այդ թվում՝ վարչական դատարանին: Մինևույն ժամանակ, օրենսդիրը սահմանել է վարչական դատարանի ընդդատության շրջանակը, որում ներառված են հանրային իրավահարաբերություններից բխող վեճերի վերաբերյալ գործերը: Փաստորեն, որևէ դատական գործի՝ վարչական կամ առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանում քննության ենթակա լինելու հարցը որոշվում է՝ հիմք ընդունելով այն իրավահարաբերության բնույթը (մասնավոր կամ հանրային), որից բխող վեճը հանձնվում է դատարանի քննությանը:

Ընդ որում, իրավահարաբերությունը հանրային որակելու համար անհրաժեշտ է բացահայտել իրավահարաբերության տարրերը՝ օբյեկտը, սուբյեկտը, բովանդակությունը:

11. ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի 1-ին ենթակետի համաձայն՝ «Քաղաքացիական իրավունքները և պարտականությունները ծագում են օրենքով ու այլ իրավական ակտերով նախատեսված հիմքերից, ինչպես նաև քաղաքացիների և իրավաբանական անձանց այն գործողություններից, որոնք թեև օրենքով կամ այլ իրավական ակտերով նախատեսված չեն, սակայն, ըստ քաղաքացիական օրենսդրության սկզբունքների՝ առաջացնում են քաղաքացիական իրավունքներ և պարտականություններ:

⁵ Տե՛ս ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ *Լուսինե Սահակյանն ընդդեմ ՀՀ փաստաբանների պալատի* քաղաքացիական գործով 2022 թվականի մայիսի 13-ի թիվ ԵԴ/38635/02/19 որոշումը:

Դրան համապատասխան, քաղաքացիական իրավունքները և պարտականությունները ծագում են՝ օրենքով նախատեսված պայմանագրերից և այլ գործարքներից, ինչպես նաև այն պայմանագրերից ու գործարքներից, որոնք թեև օրենքով նախատեսված չեն, սակայն դրան չեն հակասում»:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 436-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝ «Պայմանագիր է համարվում երկու կամ մի քանի անձանց համաձայնությունը, որն ուղղված է քաղաքացիական իրավունքներ և պարտականություններ սահմանելուն, փոփոխելուն կամ դադարեցնելուն»:

12. ՀՀ Վճռաբեկ դատարանը Սուսաննա Համբարձումյանն ընդդեմ Հարկադիր կարարումն ապահովող ծառայության, երրորդ անձինք Ելիզավետա Սարգսյանի, Աղասի Դանիելյանի, Անդրանիկ Դանիելյանի, «Ամերիաբանկ» ՓԲԸ-ի և «Ունիվերսալ Ավան» ՍՊԸ-ի վարչական գործով կայացված թիվ ՎԴ/9457/05/18 որոշմամբ արձանագրել է. «[Ա]րձանագրություն ստորագրելու գործողությամբ ավարտվում է Ծառայության, որպես վարչական մարմնի, հանրային իշխանական լիազորությունների իրականացումը, ինչի արդյունքում աճուրդը հաղթած մասնակցի մոտ ծագում է լուրի վերաբերյալ առուվաճառքի պայմանագիր կնքելու իրավունք: Փաստացի՝ արձանագրությունը ստորագրելու իրողությամբ աճուրդն ավարտվում է՝ դադարեցնելով Ծառայության կողմից հանրային իշխանական լիազորությունների իրականացումը ևս: Արդյունքում Հայաստանի Հանրապետության՝ ի դեմս Ծառայության, և աճուրդը հաղթած մասնակցի միջև ծագում են մասնավոր՝ քաղաքացիաիրավական, իրավահարաբերություններ:

Վարչական մարմինը որոշակի իրավահարաբերության մեջ կարող է ներկայանալ ոչ միայն որպես հանրային իշխանական լիազորություններ կրող մարմին, այլ նաև որպես րվյալ իրավահարաբերության մյուս մասնակիցներին հավասար սուբյեկտ: Ասվածից պարզ է, որ հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտի՝ իրավահարաբերության կողմ լինելը դեռևս չի նշանակում, որ այդ իրավահարաբերությունը հանրային բնույթի է, քանի որ յուրաքանչյուր դեպքում

կարևորվում է ոչ միայն իրավահարաբերության սուբյեկտային կազմը, այլ նաև դրա օբյեկտն ու բովանդակությունը»⁶:

13. Սույն գործի նյութերի ուսումնասիրությունից հետևում է, որ.

- թիվ ՎԴ/1153/05/18 վարչական գործով ՀՀ վարչական դատարանի՝ 2023 թվականի նոյեմբերի 14-ի վճռով «Լինք Ավիա» ՍՊԸ-ի հայցն ընդդեմ Հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության, երրորդ անձինք «Յունիքանկ» ԲԲԸ-ի, Ս.Ք.-ի, Ի.Կ.-ի, Կադաստրի կոմիտեի ու Ա.Մ.-ի բավարարվել է մասնակիորեն՝ վճռվել է անվավեր ճանաչել Հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության Երևան քաղաքի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն բաժնի հարկադիր կատարողի՝ 2018 թվականի մարտի 20-ի՝ «Արգելադրված գույքը հարկադիր էլեկտրոնային աճուրդով իրացնելու մասին» որոշումն ու Հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության Երևան քաղաքի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն բաժնի պետի ժամանակավոր պաշտոնակատարի՝ 2018 թվականի սեպտեմբերի 14-ի թիվ Ե-24679/04 գրությունը. հայցը՝ Հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության Երևան քաղաքի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն բաժնի ավագ հարկադիր կատարող Ս.Ք.-ի և Ս.Ք.-ի միջև 2018 թվականի հունիսի 1-ին կնքված՝ անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրն ու դրա հիմքով կատարված իրավունքի պետական գրանցումը, Ս.Ք.-ի և Ի.Կ.-ի միջև 2018 թվականի հուլիսի 18-ին կնքված՝ անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրն ու դրա հիմքով կատարված իրավունքի պետական գրանցումն անվավեր ճանաչելու պահանջների մասով, մերժվել է ըստ էության այն պատճառաբանությամբ, որ՝

- ««Գույքը հարկադիր էլեկտրոնային աճուրդով իրացնելու մասին» 20.03.2018 թվականի որոշման և որպես «հետևանք» ներկայացված՝ պայմանագրերի և պեղական գրանցումների միջև առկա չէ անմիջական և ուղղակի պատճառահետևանքային կապ: Դատարանն արձանագրում է, որ «Գույքը հարկադիր էլեկտրոնային աճուրդով իրացնելու մասին» 20.03.2018 թվականի որոշումն աճուրդի նախնական փուլի հետևանք է և վերոնշյալ պայմանագրերի և դրանց հիման վրա կատարված պեղական գրանցումների հետ ուղիղ պատճառահետևանքային կապի մեջ չի գտնվում:

⁶ Տե՛ս ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ Սուսաննա Համբարձումյանն ընդդեմ Հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության, երրորդ անձինք Ելիզավետա Սարգսյանի, Աղասի Դանիելյանի, Անդրանիկ Դանիելյանի, «Ամերիքանկ» ՓԲԸ-ի և «Ունիվերսալ Ավան» ՍՊԸ-ի վարչական գործով 2022 թվականի մայիսի 26-ի թիվ ՎԴ/9457/05/18 որոշումը:

Հելուսաբար, Դատարանը գտնում է, որ սույն գործով որպես «հելուսանք» ներկայացված՝ Հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության Երևան քաղաքի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն բաժնի ավագ հարկադիր կատարող Ս.Բ.-ի և Ս.Բ.-ի միջև 01.06.2018 թվականին կնքված անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրը, դրա հիմքով կատարված պետական գրանցումը, Ս.Բ.-ի և Ի.Կ.-ի միջև 18.07.2018 թվականին կնքված անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրը և դրա հիմքով 23.07.2018 թվականին կատարված պետական գրանցումն անվավեր ճանաչելու պահանջները ՀՀ վարչական դատարարության օրենսգրքի 71-րդ հոդվածի իմաստով չեն հանդիսանում հելուսանքների վերացման ածանցյալ պահանջներ»,

- նկատի ունենալով վերոշարադրյալը՝ այժմ վերը նշված վարչական գործով երրորդ անձ Ա.Մ.-ը 2025 թվականի հոկտեմբերի 28-ին հայցադիմում է ներկայացրել ՀՀ վարչական դատարան ընդդեմ Հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության՝ Հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության Երևան քաղաքի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն բաժնի ավագ հարկադիր կատարող Ս.Բ.-ի և Ս.Բ.-ի միջև 2018 թվականի հունիսի 1-ին կնքված՝ անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրն ու դրա հիմքով կատարված իրավունքի պետական գրանցումը, Ս.Բ.-ի և Ի.Կ.-ի միջև 2018 թվականի հուլիսի 18-ին կնքված՝ անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրն ու դրա հիմքով կատարված իրավունքի պետական գրանցումն անվավեր ճանաչելու պահանջների մասին⁷,

- հայցադիմումը ՀՀ վարչական դատարանի՝ 2025 թվականի նոյեմբերի 5-ի որոշմամբ վերահասցեագրվել է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին՝ այն պատճառաբանությամբ, որ հայցվորի կողմից որպես հիմնական պահանջ վիճարկման առարկա են դարձվել անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագրերը. պայմանագրային իրավահարաբերությունները դասվում են մասնավոր իրավահարաբերությունների շարքին, որոնց հետ կապված վեճերը ենթակա են քննության ընդհանուր իրավասության դատարանում⁸,

- Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանը 2025 թվականի նոյեմբերի 25-ի որոշմամբ եզրահանգել է, որ հայցվորը որպես հիմնական պահանջ վիճարկում է անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրը,

⁷ Տե՛ս սույն որոշման 1-ին կետը:

⁸ Տե՛ս սույն որոշման 5-րդ կետը:

որը կնքվել է հարկադիր էլեկտրոնային աճուրդի արդյունքում, այսինքն՝ վիճարկում է հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության գործողությունները, որպիսի պայմաններում հայցադիմումով ներկայացված հիմնական պահանջը ենթակա է ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքով սահմանված կարգով քննության⁹:

14. Նախորդ կետում մեջբերված փաստական հանգամանքները գնահատելով սույն որոշման 9-11-րդ կետերում վկայակոչված իրավադրույթների և արտահայտված իրավական դիրքորոշումների լույսի ներքո՝ հարկ է փաստել, որ սույն գործով հայցի առարկան անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագրերն ու դրանց հիմքով կատարված իրավունքի պետական գրանցումներն անվավեր ճանաչելու պահանջներն են՝ ըստ էության այն հիմնավորմամբ, որ 2018 թվականի մարտի 20-ի՝ «Արգելադրված գույքը հարկադիր էլեկտրոնային աճուրդով իրացնելու մասին» որոշումը թիվ ՎԴ/11153/05/18 վարչական գործի շրջանակներում ճանաչվել է անվավեր:

Այսինքն՝ ներկայացված հայցադիմումի բովանդակությունից հետևում է, որ տվյալ դեպքում վեճը վերաբերում է աճուրդի արդյունքում հարկադիր կատարող Ս.Բ.-ի և Ս.Բ.-ի, ապա՝ Ս.Բ.-ի ու Ի.Կ.-ի միջև կնքված՝ անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագրերն ու դրանց հիմքով կատարված իրավունքի պետական գրանցումներն անվավեր ճանաչելուն, որպիսի իրավահարաբերությունը՝ կողմերի ազատ կամահայտնությամբ ծագած պայմանագրային իրավահարաբերությունների շուրջ ծավալված լինելու հանգամանքի դրսևորմամբ, կրում է բացառապես մասնավոր՝ քաղաքացիաիրավական բնույթ: Ինչ վերաբերում է վարչական մարմնի՝ 2018 թվականի հունիսի 1-ին կնքված՝ առուվաճառքի պայմանագրի կողմ հանդիսանալուն, հարկ է փաստել, որ նշված պայմանագիրն անվավեր ճանաչելու պահանջի շրջանակներում ծավալված իրավահարաբերությունում կողմերից մեկը թեկուզև հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտ է՝ Հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայությունը, սակայն տվյալ իրավահարաբերության բովանդակությունը չի կազմում հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտի կողմից իր հանրային իշխանական լիազորությունների իրականացման պարտականությունը: Մասնավորապես՝ տվյալ պահանջի մասով վեճը վերաբերում է աճուրդի արդյունքում կնքված՝ անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրն անվավեր ճանաչելուն, իսկ նշված

⁹ Տե՛ս սույն որոշման 6-րդ կետը:

իրավահարաբերությունում Հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայությունը ներկայացել է որպես մյուս մասնակիցներին հավասար սուբյեկտ. Հայաստանի Հանրապետության՝ ի դեմս Հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության և աճուրդը հաղթած մասնակցի միջև ծագել են մասնավոր՝ քաղաքացիաիրավական հարաբերություններ: Հետևաբար՝ իրավահարաբերությունը տվյալ դեպքում չի ծագել հանրային շահի իրացման կապակցությամբ՝ ուղղված չի եղել հանրային շահի իրացմանը:

Վերոգրյալը հիմք է տալիս փաստելու, որ սույն գործով իրավական վեճը հանրային իրավահարաբերություններից չբխելու՝ Վարչական դատարանի ենթակայությանը վերապահված չլինելու պայմաններում ենթակա է քննության Առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանում:

15. Վերոգրյալից հետևում է, որ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի հետևությունն այն մասին, որ թիվ ԵԴ2/12222/02/25 (ՎԴ/18666/05/25) գործն ըստ Ա.Մ.-ի հայցի ընդդեմ Հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության՝ Հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության Երևան քաղաքի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն բաժնի ավագ հարկադիր կատարող Ս.Բ.-ի և Ս.Բ.-ի միջև 2018 թվականի հունիսի 1-ին կնքված՝ անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրն ու դրա հիմքով կատարված իրավունքի պետական գրանցումը, Ս.Բ.-ի և Ի.Կ.-ի միջև 2018 թվականի հուլիսի 18-ին կնքված՝ անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրն ու դրա հիմքով կատարված իրավունքի պետական գրանցումն անվավեր ճանաչելու պահանջների մասին, ենթակա չէ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին, հիմնավոր չէ:

Ուստի, Ա.Մ.-ի հայցադիմումի հիման վրա հարուցված թիվ ԵԴ2/12222/02/25 (ՎԴ/18666/05/25) գործը ենթակա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի քննությանը:

Հիմք ընդունելով վերոշարադրյալը և ղեկավարվելով ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածով՝

Ո Ր Ո Շ Ե Ց Ի Ն Ք

թիվ ԵԴ2/12222/02/25 (ՎԴ/18666/05/25) գործն ըստ Ա.Մ.-ի հայցի ընդդեմ Հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության՝ Հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության Երևան քաղաքի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն բաժնի ավագ հարկադիր կատարող Ս.Բ.-ի և Ս.Ք.-ի միջև 2018 թվականի հունիսի 1-ին կնքված՝ անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրն ու դրա հիմքով կատարված իրավունքի պետական գրանցումը, Ս.Ք.-ի և Ի.Կ.-ի միջև 2018 թվականի հուլիսի 18-ին կնքված՝ անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրն ու դրա հիմքով կատարված իրավունքի պետական գրանցումն անվավեր ճանաչելու պահանջների մասին, ենթակա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին:

**ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ
ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀ
ԼԻԼԻԹ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ**

**ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ
ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԻ
ՆԱԽԱԳԱՀ
ՀՈՎՍԵՓ ԲԵԴԵՎՅԱՆ**

**ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ
ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՀԱԿԱԿՈՌՈՒՊՑԻՈՆ
ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ
ԱՐԹՈՒՐ ԴԱՎԹՅԱՆ**

**ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԻ
ՆԱԽԱԳԱՀ
ԳՈՌ ՀԱԿՈԲՅԱՆ**

**ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ
ՀԱՄԼԵՏ ԱՍԱՏՐՅԱՆ**